

UDK 316.644:2:316.42(497.5)

504.03:316.42

2:316.42.000.504.03

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 11. travnja 1995.

Socijalnoekološke orijentacije i odnos prema vjeri u kontekstu tranzicije*

Ivan Cifrić

Filozofski fakultet, Zagreb

Sažetak

Uspoređuju se rezultati empirijskih istraživanja 1988. i 1992. godine na studentima sveučilišta u Zagrebu i Rijeci. Analizira se odnos ispitanika prema (a) kompleksu »priroda–tehnika–društvo«, (b) prema vjeri te (c) uspoređuje odnos prema vjeri s mišljenjima o kompleksu »priroda–tehnika–društvo«. U odnosu na 1988.:

– u 1992. godini smanjena je prosječna prihvaćenost antropocentričkih tvrdnji i povećana osjetljivost prema prirodnoj ravnoteži;

– 1992. godini nije se promijenio postotak »uvjerenih vjernika« (16%) niti onih koji »nisu sigurni jesu li ili nisu vjernici« (8%). Povećan je postotak onih koji »vjeruju, ali ne prihvaćaju sve što vjera i crkva propovijedaju« (od 24% na 41%), a smanjen je postotak onih koji »ne vjeruju« (od 51% na 34%);

– 1992. godini nije se promijenio odnos između osobnog stava prema vjeri i mišljenja o kompleksu »priroda–tehnika–društvo«.

– mišljenja »vjernika« i »ne–vjernika« o kompleksu »priroda–tehnika–društvo« značajno se razlikuju: »vjernici« više prihvaćaju »antropocentričku« orijentaciju, što se objašnjava religioznim iskustvom vjernika. Razlike »vjernika« i »ne–vjernika« prema »tehnocentrizmu« i »naturalizmu« nisu značajne, što se objašnjava sojetovnim iskustvom i »vjernika« i »ne–vjernika«.

Između 1988. i 1992. godine došlo je u Hrvatskoj do socijalno–političkih promjena, kojima se može objasniti samo dio promjena u odnosu prema vjeri. Promjene u socijalnoekološkim orijentacijama treba tumačiti promjenama civilizacijskih vrijednosti.

Glavne riječi: vjera, ekologija, socijalnoekološke orijentacije, tranzicija

1. KONTEKSTUALNI OKVIRI

U realsocijalističkim zemljama zagađivanje okoliša i ugrožavanje prirode pripadali su fenomenima koji »nisu smjeli« postojati, odnosno samo u ograničenom opsegu (Nissen, 1992:7). Jednako se to odnosilo i na neke druge fenomene kao što je politička oporba, javno manifestiranje vjerskog uvjerenja itd. Priroda i okoliš smatrani su bazom i potencijom industrijskog razvitka, a politički pluralizam i vjersko uvjerenje ograničavajućim čimbenicima društvenog razvoja – socijalizma. Po odnosu prema prirodi i razvoju, socijalističke zemlje pripadaju industrijalističkom svjetonazoru, koji ističe znanstveni i tehnički razvitak radi materijalnog rasta i, jednako kao i industrijsko–ka-

* Rad je napisan u okviru projekta 5–06–049 i izložen na skupu »Zanat sociologa: društva u tranziciji«, održanog u Zagrebu 21–22. travnja 1995. godine u organizaciji Hrvatskog sociološkog društva i Odsjeka za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

